

DE GROENE POORT VAN DE RANDSTAD

Landschap als motor voor ontwikkeling

De Rijn- en Veenstreek: groene poort van de randstad

Kaag en Braassem, Nieuwkoop en Alphen aan den Rijn vormen samen het hart van het Groene Hart. Een gebied waar 172.000 mensen wonen en werken op 300 km² grondgebied met hoge landschappelijke waarde, dat een grote aantrekkingskracht uitoefent op inwoners van de randstad en daarbuiten. De inwoners kennen nu een hoge brede welvaart. Het is ook een gebied waar veel grote opgaven spelen rondom klimaatadaptatie, waterkwaliteit en waterkwantiteit, biodiversiteit, en natuurontwikkeling en woningbouw. Daarbij is er de dringende behoefte om zowel onze kernen als het landelijk gebied vitaal te houden én toekomstbestendig te maken.

Deze opgaven kunnen we alleen in gezamenlijkheid met alle betrokken overheden, inwoners en maatschappelijke partners aanpakken. Het vraagt om locatiespecifieke transitie op maat, waarbij in samenspraak met de ondernemers toegewerkt moet worden naar nieuwe verdienmodellen. Overheden en bedrijfsleven moeten daarbij gezamenlijk optrekken om de condities te scheppen voor de benodigde transitiepaden naar 2050. Dat kunnen wij niet alleen. In dit position paper lichten we toe wat we zelf bijdragen en wat aanvullend nodig is van regio, Provincie en Rijk.

Het beste van twee werelden

Centraal in de bruisende Randstad vormt 'de Rijn- en Veenstreek' met de gemeenten Kaag en Braassem, Nieuwkoop en Alphen aan den Rijn een aantrekkelijk gebied met de karakteristieke Groene Hart-kwaliteit: droogmakerijen, veenweiden en historische kernen, dooraderd met water en natuur. De streek scoort goed op het gebied van gezondheid, kwaliteit van de leefomgeving en veiligheid. Het is aantrekkelijk wonen en werken in de relatieve rust en ruimte van het groene landelijk gebied, sociale cohesie in de kleinere kernen en veel werkgelegenheid in de nabije omgeving. De hoge landschappelijke kwaliteit heeft aantrekkingskracht op bezoekers vanuit de randstad en daarbuiten. Hiermee draagt ze bij aan de leefbaarheid en (brede) welvaart voor zowel de eigen inwoners als die uit de hele randstad. Diezelfde randstad biedt de streek economische dynamiek en de nabijheid van grootstedelijke voorzieningen. Deze contrastrijke combinatie biedt onze inwoners goede voorwaarden voor een hoge kwaliteit van leven. Zo combineert de regio het beste van twee werelden.

De regio heeft een sterk tuinbouwcluster, een grote agrarische sector en een groot aantal midden- en kleinbedrijven. Dit MKB maakt transitie naar een hernieuwbare energievoorzieningen en circulaire economie mogelijk. Ondernemerschap en verbondenheid met de omgeving zitten in ons bloed, veel bedrijven zijn lokaal gewortelde familiebedrijven. Transformatie van bestaande bedrijventerreinen biedt ruimte voor het doorontwikkelen van de circulaire bedrijvigheid en het stimuleren van werkgelegenheid.

Onze ambitie: vitale kernen in een waardevol landschap

Wij willen het Groene Hart toekomstbestendig maken, ruimtelijk, sociaal en economisch. De nadruk ligt op het behoud en versterken van het waardevolle landschap en de natuur, in lijn met de klimaatopgave en de principes van bodem en water sturend. Tegelijkertijd willen we de leefbaarheid en vitale kernen behouden en voorloper zijn in circulaire en duurzame economie. Kansen voor duurzame recreatie verzilveren we.

- We willen het landschap open en aantrekkelijk houden. Tegelijkertijd worden we geconfronteerd met grote transitieopgaven op het gebied van water(peil, -veiligheid, -kwantiteit en -kwaliteit), bodemdaling en landbouw. **Ons landschap** is niet statisch, maar **beweegt mee met de opgaven**. Wij zoeken naar een nieuw toekomstperspectief, waarin we nieuwe **verdienmodellen** voor agrarische ondernemers stimuleren en waar nodig faciliteren, zodat zij een rol kunnen blijven vervullen als beheerders van het landschap. Dit

moet leiden tot een krachtige landbouwsector die rendabel kan werken aan de lokale productie van nieuwe teelten zowel in de voedselketen als bijvoorbeeld voor bio-based grondstoffen voor circulaire bouw, en door rendabel landschapsbeheer. Dit biedt ook kansen voor natuurontwikkeling (agrarisch met waarde) en recreatie.

- We willen de hoge brede welvaart behouden. **Vitale kernen** met voldoende woningen en de nabijheid van werkgelegenheid zijn hier onderdeel van. We zien het Groene Hart niet als ontwikkellocatie, maar bouwen wel woningen voor onze ‘eigen’ bevolkingsgroei. Daarnaast versterken we het economisch profiel van de regio. We bieden in de regio gewortelde bedrijven de kans om duurzaam te transformeren en te stimuleren door te schuiven naar locaties die ruimtelijk en qua logistiek passender zijn bij toekomstbestendige bedrijfsvoering. Daarbij willen we specifiek ruimte bieden aan bedrijven die zich richten op **verduurzaming en circulaire economie** en op bedrijvigheid in de recreatiesector, om zo een bijdrage te leveren aan de economische vitaliteit van het Groene Hart én daarbuiten.
- **Goede bereikbaarheidsvoorzieningen** maken dat inwoners zoveel mogelijk **binnen de regio (kunnen) werken** en daarbij bij voorkeur **alternatieven** hebben **voor de auto** (te voet, te fiets en via het OV). Waar of voor wie dat niet goed mogelijk is, wordt naar mogelijkheden gezocht voor passend vervoer naar behoefte. De stad Alphen aan den Rijn is als regionaal voorzieningencentrum een belangrijk **knooppunt** voor verbindingen met de regio. Alphen Stad vormt met 80.000 inwoners en een bijbehorend voorzieningenniveau is van grote waarde voor alle omliggende kernen. De stad ontwikkelt zich tot een compact stedelijk knooppunt op de as Katwijk-Leiden-Alphen aan den Rijn. Via dit knooppunt is het complete stedelijke systeem op deze as binnen handbereik, als ook de omliggende metropoolregio's.
- De Recreatieve sector is een economische motor in ontwikkeling. We investeren in nieuwe voorzieningen die ook meerdaagse recreatie mogelijk maken. Het speerpunt is **duurzame recreatie** met beleving op en rond het water. Met betrekking tot het vaarnetwerk versterken we (bestaande) vaarverbindingen zoals het Rondje Rijn-IJssel en de verbindingen met de Rotte. Daarbij hoort ook de versterking van de merken ‘Groene Hart’ en ‘Hollandse Plassen’ als recreatief verblijfsgebied. De potentie van de Limes, de Oude Hollandse Waterlinie en de Tulpenroute en Molenviergang wordt verder benut. Met de ontwikkeling van toegangspoorten van wandel-, fiets- en waterrecreatie vergroten we de “doorwaadbaarheid” van de streek en dragen we bij aan de invulling van **ontspanningsbehoefte en gezondheid** van inwoners en bezoekers.

Wat doen we al?

Allereerst zien we dat de uitdagingen niet stoppen bij de gemeentegrenzen. We werken als regio goed samen, nemen initiatief, komen met haalbare plannen en voeren die ook uit. Zo hebben we -- de greenportregio's Aalsmeer en Boskoop, samen met de Duin- en Bollenstreek- een voorstel gedaan voor een Regio Deal Bloeiende Sierteeltregio. Doel van die Regio Deal is om met een krachtige coalitie van onderwijs, overheden, ondernemers, inwoners en het Rijk een doorbraak te realiseren naar een weerbare en vitale landelijke regio, met een toekomstbestendige arbeidsmarkt en een duurzaam en circulair sierteeltcluster als drager onder de brede welvaart van onze mensen. Er zijn inmiddels goede ervaringen met samenwerking in triple helix-verband met “TechNet” (o.a. Nieuwkoop); we realiseren het “Energietransitiehuis” in Alphen aan den Rijn voor een hybride leeromgeving waar op alle niveaus werken, ontwikkelen, innoveren en ondernemen samenkomen.

Wij willen een voorbeeldrol spelen in de wijze waarop bodem en water sturend zijn. Zo versterken we het Groene Hart-landschap door middel van “landschapsplannen”, waarbij we wonen en werken combineren met (nieuwe) natuur en water. Dit draagt ook bij aan recreatie en toerisme. We werken vanuit de regio al volop mee aan allerlei pilots en experimenten gericht op het tegengaan van bodemdaling en duurzame kringlooplandbouw, zoals het Fieldlab Groene Hart van de coöperatie Boeren met Perspectief, vezelteelt voor circulaire bouwmaterialen en maatregelen tegen bodemdaling in Kaag en Braassem. We staan gesteld om

meer van dergelijke pilots ruimte te bieden en daarmee ook bij te dragen aan landelijke kennisopbouw over bodemdaling en landbouwtransitie.

Woningbouw richt zich op het vergroten van kansen voor onze inwoners die graag in 'hun' kern blijven wonen en werken en onderdeel zijn van de lokale gemeenschap. We richten ons met doelgroepgerichte woningbouw (primair) op kernen die goed ontsloten zijn. Woningen bouwen we zoveel mogelijk binnen de dorpen. Daar waar dit niet past, bijvoorbeeld om voldoende ruimte te laten binnen de kernen om te ontmoeten en bewegen, benutten we de randen. Ook zetten we in op vergroening van de dorpskernen vanuit leefbaarheid en klimaatadaptie.

Daarnaast zijn we selectief met het toevoegen van bedrijvigheid. We richten ons -naast lokaal gewortelde bedrijvigheid- op kennis en bedrijvigheid gericht op verduurzaming. We revitaliseren bestaande bedrijventerreinen, met enige ruimte voor uitbreiding. We zetten in op (meerdaagse) duurzame recreatie en toerisme met beleving op en rond het water. Tot slot hebben we in ons samenwerkingsverband Holland Rijnland een Regionale Investeringsagenda opgesteld met daarin strategische projecten zoals het beter vermarkten van recreatie in ons groen, investeringen in een warmtenet, een Fonds economie en een Fonds Groen en Blauw.

Wat hebben we nodig?

We werken in het Groene Hart niet alleen aan lokale en regionale doelen, maar leveren ook een relevante bijdrage aan provinciale- en Rijksdoelen op het gebied van klimaatadaptatie, energietransitie, landsbouwtransitie, brede welvaart voor de randstad en onze vitale kernen. De opgaven zijn groot en we kunnen ze als regio niet zonder hulp aanpakken. Die hulp gaat over meer dan geld: het gaat ook om gezamenlijke kennisontwikkeling (bijvoorbeeld over bodemdaling of toekomstbestendige landbouw), over het planologisch mogelijk maken van ontwikkelingen of om ondersteuning van agrarische ondernemers die willen verduurzamen. Wij zien verbreding van een integrale gezamenlijke aanpak noodzakelijk op het volgende:

1. Houdt het Groene Hart vitaal en bereikbaar!

Het is vooral ook onze wens om onze prachtige landschappen open te houden, toegankelijk te maken waar dat kan en om natuur te versterken. Maar we hebben ook **planologische flexibiliteit** nodig om inwoners, ondernemers en voorzieningen te behouden voor onze kernen en in de toekomst **brede welvaart** te kunnen bieden. Dit vraagt om ruimte voor woningbouw, met name voor onze inwoners, werkgelegenheid dichtbij en goede voorzieningen. Dit kan hand in hand gaan met het versterken van het landschap: wij zien het landschap als motor voor ontwikkeling,

Vitale kernen, met vitale bedrijvigheid en recreatie, vragen om een goede bereikbaarheid. Zowel tussen de dorpen onderling (nabijheid van wonen, werken en voorzieningen), als richting de regiokernen en bovenregionaal. We sturen aan op **duurzame mobiliteit**; naast stappen en trappen stimuleren we OV-gebruik, maar gelet op de grote hoeveelheid landelijk gebied waar nodig per (deel)auto. Daarbij is er een toenemend **risico op afwenteling** van steeds drukker doorgaande wegen op ons lokale wegennet, wat daar niet op berekend is. Voor de leefbaarheid van onze kernen, de verkeersveiligheid op onze lokale wegen en de benodigde bereikbaarheid van hulpdiensten is het cruciaal dat sluipverkeer kan worden bestreden. Wij vragen u om mee te denken en te werken aan een **integrale regionale mobiliteitsvisie** voor 2050 en de mogelijkheden voor openbaar en collectief vervoer te ontwikkelen.

Wij werken aan een economiefonds dat het lokale MKB in met name de circulaire economie en de maakindustrie ondersteunt en dat zorg draagt voor een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt. Om een circulaire, duurzame economie mogelijk maken zetten we in op verduurzaming, intensivering en revitalisering van de bestaande bedrijventerreinen, met enige ruimte voor uitbreiding.

2. Transitie landelijk gebied mogelijk maken

Opgaven op het gebied van bodem, water en landbouw, vragen om een nieuw perspectief voor het landschap, zeker als we een landschap van hoge kwaliteit willen met de kenmerken die voor het Groene Hart zo bepalend zijn. Dit vraagt - naast planologische ruimte - tijd en ondersteuning.

Wij zien in de ruimtelijke puzzel en de NOVEX de neiging om via een generieke aanpak voor het hele Groene Hart de waterproblematiek op te lossen, vooral door middel van gebiedsdekkende peilstijgingen. Er is echter een **fijnmaziger maatwerkenaanpak** nodig - met bijbehorende bundeling van financiële budgetten - voor verschillende delen van het Groene Hart, om ervoor te zorgen dat we zowel in natte als in droge periodes onnodige problemen voorkomen.

We vragen ook om ruimte, tijd en ondersteuning bij het zoeken naar nieuwe verdienmodellen voor onze agrarisch ondernemers, die in belangrijke mate beheerders blijven van het landschap. We willen graag samen met u kennis ontwikkelen, onder meer aan de hand van de eerdergenoemde Fieldlabs en pilots en kennisontwikkeling.

Belangrijk speerpunt van het economiefonds is om de **kenniseconomie** rondom bodemdaling en transformatie van de landbouw te stimuleren. Passende financiële steun van Rijk en provincie zijn van betekenis voor een enorme impuls voor het fonds. Overigens geldt ook hiervoor dat enige planologische creativiteit en flexibiliteit soms noodzakelijk is om initiatieven een kans te bieden.

3. Duurzame energie en voldoende netcapaciteit

Om verdere ontwikkeling van onze streek mogelijk te maken is de transitie naar schone energie en een toekomstbestendig en passend energiesysteem cruciaal. De opwek van hernieuwbare energie en het toenemend gebruik van groene elektriciteit vragen om een versnelling in de **aanpak van netcongestie** en de verzwaring van de energie-infrastructuur. De rolverdeling rond de energietransitie tussen Rijk, provincie, regio, netwerkbeheerders en andere (private) partijen is nog niet uitgekristalliseerd. Wij hebben elkaar nodig om tot een collectieve warmte- en energieinfrastructuur te komen. We vragen Rijk- en provincie aan te sluiten op onze energiestrategie en mee te investeren in een regionaal netwerk voor warmte en elektriciteit. Daarbij horen wat ons betreft in elk geval afspraken rondom de realisatie en koppeling van Warmtelinq, geothermie en **infrastructuur** in de landelijke gebieden.

Daarnaast vragen we steun voor onderzoek naar de toepassingsmogelijkheden van de **alternatieve energiebronnen** als aquathermie en waterstof. Ook vragen we planologische ruimte voor de Barrepolder. Dit gebied biedt met de komst van een 150kV-station en nabijheid van de waterstofbackbone kansen om zich te ontwikkelen tot de motor van de energietransitie als duurzaam en circulair bedrijventerrein waar investeringen rondom energieopwek, -infrastructuur en -toepassingen (waterstof, warmte, elektriciteit) bij elkaar komen.

4. Steun ons richting een toekomstbestendige sierteeltregio

Werk met ons samen aan een regio waarin mensen zich verbonden voelen met de sierteelt, die een veilige, aantrekkelijke en inclusieve plek is om te werken, die een broedplaats is voor talent, innovatie en nieuw ondernemerschap, die duurzaam en circulair is, en bovendien een gezonde bodem- en waterhuishouding heeft.

Tot slot

Wij willen het Groene Hart openhouden en landschap en natuur versterken om zo een bijdrage te leveren aan de brede welvaart en de biodiversiteit van de hele randstad. Tegelijkertijd willen we de vitaliteit van onze kernen bewaren. Dit kan goed samengaan! We denken dat ruimte voor maatwerkoplossingen nodig is om de opgaven het hoofd te bieden en willen daar graag samen met u naar op zoek. We nodigen u van harte uit om zelf ons gebied te komen bekijken en samen met ons op zoek te gaan naar oplossingen aan de hand van de dagelijkse praktijk. We gaan graag samen met u aan de slag!

Bijlage Projectenlijst 2023-2024

We werken samen aan onze ambities met lokale ondernemers, inwoners en maatschappelijk partners van onze betrokken en actieve samenleving. Aanvullend vragen we regiopartners, provincie en rijk om mee te investeren in ons gebied. Zo kan de Rijn- en Veenstreek als groene poort in de Randstad belangrijk bijdragen aan een toekomstbestendig Zuid-Holland. Onderstaande projectenlijst vormt onze inzet voor de ontwikkeling van onze streek. Dit is een levend document dat jaarlijks kan worden aangepast met actuele projecten. Een aantal van deze projecten zijn ook opgenomen in de regionale investeringsagenda van Holland Rijnland, waarin wij als Rijn- en Veenstreek ook gezamenlijk optrekken.

Houdt het Groene Hart vitaal en bereikbaar!



Project	Rijn & Veenstreek	Regionale investeringsagenda
Versterken vitaliteit van kernen, met behulp van gerichte woningbouw voor onze inwoners, werkgelegenheid nabij, goede voorzieningen en goede bereikbaarheid:		
Samenwerking met provincie Zuid-Holland bij het realiseren van de woonopgave tot 2035 voor alle doelgroepen, bieden van planologische ruimte.	V	
Samenwerking met provincie Zuid-Holland aan stads- en dorpsrandontwikkeling met nieuwe natuur en/of inheems groen in combinatie met woningbouw; kennisontwikkeling en planologische ruimte	V	
Mobiliteitsaanpak Rijn- en Veenstreek Noord, inclusief Leimuiderbrug: de aanleg van (door)fietsroutes, een snelle OV-verbinding tussen Alphen aan den Rijn en Uithoorn via de N231 (inclusief goed toegankelijke hubs), een structurele aanpak van de problemen rond de oeververbindingen van de Ringvaart bij Leimuiden, het verbeteren van de doorstroom op N-wegen en een beter fijnmazig netwerk van (OV-)verbindingen tussen de dorpen		V
Bijdrage in de realisatie van doorfietsroutes (Alphen-Leiden/ Alphen-Gouda /Alphen-Bodegraven. Verkenning Alphen-Nieuwkoop-Uithoorn/ Alphen-Schiphol.		V
Verbeteren knoop N11-A12: verbeteren veiligheid en doorstroming, verbetering aansluiting Utrecht-Leiden en ontlasting oeververbinding Boskoop.	V	
Onderzoek naar HOV-verbinding station Alphen a/d Rijn – sneltram Uithoorn (via N231).	V	
Verkenning en realisatie van hub's voor grondstoffen, materialen, goederen en personen		V
Instrumentarium, samenwerking en planologische medewerking provincie Zuid-Holland om ontwikkeling, revitalisering en transformatie van bedrijventerreinen mogelijk te maken. Zoals voor een nieuw Bedrijvenpark aan de A4 (de Dwarsweg) bij Roelofarendsveen.	V	

Transities landelijk gebied mogelijk maken

Project	Rijn & Veenstreek	Regionale investeringsagenda
In het ZH-PLG traject vragen we ruimte voor pilots en financiering voor innovatieve technieken om de CO2 uitstoot uit veen en stikstof (stalemissies) te reduceren, landbouw en veeteelt te verduurzamen en de biodiversiteit te verbeteren.	V	
Financiële ondersteuning voor agrariërs bij de transitie naar nieuwe verdienmodellen, alternatieve teelten, biologisch boeren en kringlooplandbouw. We willen graag gezamenlijke kennis ontwikkelen , onder meer aan de hand van Fieldlabs, pilots en kennisontwikkeling.	V	
Uitvoeren van verkenning en realisatie van groen-blauwe dooradering landelijk gebied als onderdeel van het ZH-PLG.	V	
Cofinanciering benutten en versterken landschappelijke kwaliteiten t.b.v. stimulering recreatie en toerisme. • Versterken en bewaren van de historische cultuurwaarden oa het recreatiefontsluiten van molens en het inrichten van een bezoekerscentrum bij de molenviergang Aarlanderveen. • Verbeteren en uitbreiden (e-)vaarroutes Hollandse Plassen en het verbinden van vaarroute met de erfgoedlijnen. • Opwaarderen vaarroutes Boskoop en Kromme aar		V

Duurzame energie en voldoende netcapaciteit

Project	Rijn & Veenstreek	Regionale investeringsagenda
Medewerking van de provincie voor ontwikkeling Barrepolder (intentie: circulair bedrijventerrein) en de inpassing van 150kV-station en hernieuwbare energiebronnen.		V
Financiële ondersteuning bij innovatieve projecten en pilots zoals:		
• Verkenning smart grids bedrijventerreinen in combinatie met glastuinbouw (en overig landbouw).	V	
• Onderzoek haalbaarheid lokaal energienetwerk Boskoop en Woerdense Verlaat .	V	
• Verkennende studie geothermie Alphen aan den Rijn-oost.		V
• Pilot aquathermie gekoppeld aan de ontwikkeling van de Rijnhaven/Havenfront ten behoeve van de verduurzaming van de Zeelheldenbuurt.	V	
• Onderzoek inzet aquathermie vanuit Aarkanaal .	V	
Verkenning en financiële ondersteuning aanleg benodigde energie-infrastructuur in de landelijke gebieden.	V	
Warmtenet inclusief consequenties elektriciteit: ontwerp van de benodigde warmtenet-infrastructuur en organisatie van transport, passend bij de plannen rondom de lokale warmtetransitie en bij de plannen rondom de realisatie van bovenlokale warmtebronnen.		V
Planologische medewerking realisatie zonnevelden, o.a. op Rijksgronden (conform uitgangspunten zonneladder).	V	V

Steun ons richting een toekomstbestendige sierteeltregio

Ondersteuning van Regiodeal Greenports Aalsmeer, Boskoop en Duin & Bollenstreek.